



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Testamenti condendi ac mutandi libertate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

script. n. 18. saltem, si non reprobetur
 41. tanquam irrationabilis aut iniqua, Co-
 varruvius Lib. 2. Var. cap. 13. n. 15.
 quò modò ea, de qua nobis sermo est,
 Jure nusquam reprobatur; neque etiam
 reprobanda censeri debet propterea; quòd
 aliquando studium bona congerendi au-
 geat, & pie expendendi diminuat; quia
 hoc per accidens aliquando fit: sicut con-
 trà per accidens aliquando clerici sua pro-
 digunt, aut negligunt; quòd de ipsis li-
 bere disponere non possint. Tertio;
 quia bona Beneficialia juxta intentionem
 fundatorum applicata hòc ipsò jam sunt;
 quòd clericis ad cultum Divinum ex Of-
 ficio obligatis sint deputata. Et deni-
 que; quia damnum, quòd ex ea Eccle-
 sia patiuntur, non est injustum; cum
 superflua ipsis non debeantur ex Justitia;
 & si ita debita aliquando fuissent, Con-
 suetudine præsertim immemoriali tem-
 pore præscripta, esse desissent, arg. §.
 Præterea & §. 4. citr.

ARTICULUS III.

De Testamenti con-
dendi ac mutandi Liber-
tate.

SUMMARIUM.

41. Testandi liber stylus & arbitrium
est;
42. Ut quis neque à testamento facien-
do mutandòve impediri,
43. Quin impediens hereditate, fisco
pro ipsius,
44. Non etiam cohæredum, portione
applicandâ, excidat:
45. Neque etiam ad testamentum faci-
endum aut mutandum cogi possit.
46. Rescisioni obnoxium

48. Imò verius ipso Jure irritum est te-
stamentum vi metusve,
49. Aut dolò malò extortum.
50. Non etiam, si blando sermone, pre-
cibus &c. sit obventum.
51. Vi, dolòve extortò testamèto reli-
ctâ aliqui Fisco addicunt
52. Verius ab intestato venientibus &c.
obveniunt.
53. Metu, dolòve extortum testamentum
non præsumitur.
54. Sed probationibus, saltem præsum-
ptivis, est evincendum.

Personarum, quibus testamenti fa-
 42. ctio Jure adempta non est, libe-
 ras esse voluntates ac dispositio-
 nes ultimas voluit Constantinus
 Imp. l. 1. C. de SS. Eccles. justissimâ du-
 ctus ratione; Nihil enim, inquit, est,
 quòd magis hominibus debeatur, quàm
 ut suprèma voluntatis, post quam jam
 aliud velle non possunt, liber sit stylus &
 licitum (Liberum legit Baldus apud Glof-
 sam in l. cit. V. Licitum) quòd non redit,
 arbitrium. Consonat Imp. Justinianus
 Novell. 23. cap. 2. Ea autem testandi
 libertas exposcit duo, scilicet

Primò; ut, qui testamentifactionem
 43. Jure habet, non impediatur, quò
 minùs suprèmx voluntatis elogiò de re-
 bus suis disponere, aut dispositionem
 semel factam mutare usque ad mortem
 possit, l. Si quis C. C. Qui test. sac. poss.
 & l. Omnium 19. C. de Testam.

Quòd si quis, sperans hereditatem
 44. ab intestato sibi obventuram, aliquem,
 quò minùs testamentum condat: vel,
 cum hæredem se scriptum sciret, quò mi-
 nùs testamentum mutet, dolosè impe-
 diat vel prohibeat, indignum se reddit
 successione adèò; ut, si defuncto inte-
 stato solus erat successurus, tota hære-
 ditas ei auferatur & applicetur fisco, l.
 H h h a 1. pr.

1. *pr. ff. Si quis aliq. test. prohib.* idemque sit, si plures defuncto intestato successuri, aut priori testamentò instituti omnes testatorem dolosè impediunt; ne testamentum condere vel jam conditum mutare valeat; ab eis enim omnibus tanquam indignis ablatam hereditatem fisco applicandam, liquet ex *cit. l. 1. §. fin.* & identitate rationis, ut observat Menoch. *de Arbitr. casu 395. n. 22.* Quod ipsum etiam statutum est in eum, qui prohibuit; ne testamentarius seu testamenti scriptor vel testes vocarentur, aut vocati convenirent, *l. 1. cit. §. l. Si quis dolo 2. pr. ff. Rubr. cit.* cum is, qui defuncto intestato aut ex priori testamento successurus est, si tale quid attentet, uti & is, qui impedit, ne quid ad testamenti valorem statutò loci vel consuetudine requisitum adhibeatur, defunctum testari aut testamentum mutare prohibere convincatur, Salicet. *in l. 1. C. Rubr. cit.* & Menochius *Casu cit. à n. 36.*

45. Dixi, *Ab eo vel iis, qui erant successuri*, non ab aliis, qui nihil egerunt; cum unius vel plurium ab intestato vel ex priori testamento successurorum, defunctum dolosè impediendum factum aliis, qui nihil egerunt, non præjudicet vel noceat, quò minus hereditatis partem sibi obventuram consequantur, *l. Si quis cit. §. 1.* Quod si persona omnino extranea, ne testamentum mutaret, defunctum prohibuit, id priori testamentò institutis heredibus non nocet, sive priori ii, qui testatori intestato successuri erant, sive alii sint instituti, ut contra Menochium, id ad venientes ab intestato restringentem, indistinctè docet Barri *Lib. 1. de Success. test. & intest. cit. g. n. 11. cum*, quòd *l. 1. cit. §. l. Unic. ff. Quibus non compet. bon. poss.* confiscatio solum decernatur, quando testamentum mutari prohibuit institutus, ejus-

ve dominus aut pater; tum verbò quòd, cum ipse instituti mutationè prohibentis factum nec legatariis nec fideicommissariis universalibus noceat, *l. Marcellus 3. §. fin. ff. ad SC. Trebell.* etiam extranei dolosè prohibentis factum nocere non debeat indiscriminatim omnibus priori testamentò institutis. Unde hac in re generalis Regulæ instar statuitur, quòd docunque fiscus hereditatem autem indignis, id de sola portione personæ indignæ exaudiendum, nec trahendum ad cohæredes aut alios, qui nihil egerunt, Boerius *Decis. 25. n. 9.* Barboza *in l. Si ab hostibus 10. §. fin. ff. Solutio matrim. n. 31.* & Bruneman. *in l. Si quis cit. n. 2.*

Secundò eadem testandi libertas esse possit; ne quis invitus ad testamentum condendum hereditatem instituendum, idve, quod jam condidit, mutandum si metùve aut dolò compellatur, *l. fin. §. l. 1. §. l. fin. C. Si quis aliq. test. prohib.* Ubi

Dubium est primò, an testamentum, gravi metu inculto extortum, irritum sit. Et Jure quidem Naturali spectatò id subsistere, latis exploratum est, quòd metus etiam gravis non tollat libertatem, ad valorem actus illo Jure requisitam; cum coacta voluntas revera sit voluntas, *l. Si mulier 21. §. 5. ff. Quod met. causa gest.* quæ, cum ad hereditatis additionem sufficiat, §. *cit.* non est, cur non eadem sufficiat ad institutionem.

An autem Positivò Jure humanum irritatum sit, controversia ingens est inter Doctores; id enim Jure validum, & in integrum restitutionis auxilium, & Adhibere *Quod metu causa* proposita relincedendum, cum Menochio *cit. casu 395. n. 7.* Peregrino *Lib. 2. de Jure Fisci tit. 6. n. 4.* Fachineo *Lib. 10. Contraveniens. cap. 15.* Gaill. *Lib. 2. observat. 117. n. 4.* & aliis sustinent Zæsius ad *Rubr. ff. de Inst. qua vi metùve caus. n. 9.* & Perez in *Rubr. C.*

Rubr. C. Si quis aliq. test. n. 1. Moven-
tur; quod coacta voluntas sit voluntas, §. 5.
cit. metumque passis in integrum restitu-
tionis auxilium, illóque gestorum res-
cissionem Prætor polliceatur generaliter,
l. 1. ff. Quod met. caus. gest. & in specie
ei, qui metus causâ adit hereditatem, il-
lò succurrat & ab hereditate abstinendi
tribuat libertatem, §. *cit.* Cur non etiam
metu extortum testamentum rescindendi?
cùm læsio non minus frequens ac præju-
diciosa sit in hæredis institutione, quàm
est in additione hereditatis.

Verisimilius tamen, testamenta ex-
torta metu iure irritata, cum Jafone in *l.*
1. C. Rubr. cit. defendunt Barri de Testat.
& Intest. Lib. 1. tit. 9. n. 10. & Vasquius
de Success. creat. Lib. 2. §. 17. n. 5. quos
novissime secuti sunt Bruneman. in *l. 1.*
C. Si quis aliq. test. prohib. n. 5. ex U-
niversitatis nostræ Electoralis T. T. Hau-
pold. Tom. 2. tract. 6. à n. 183. & ex
J. C. T. Manzius de Testam. tit. 3. à n. 17.
in eam rem allegantes *l. 1. C. de SS. Eccles.*
& *l. Qui testamento 20. ff. Qui test. fac.*
quorum priori decedentibus res suas,
cui volunt, relinquendi libertas ita stabi-
litur; ut hæredes habere possint, quos
optant: cujusmodi sive optatus hæres
non est, cujus institutio incussò testatori
gravi metu extorta fuit: posterioris §.
pro. vis & coactio à testamento sic
removetur; ut testamenti nullitatem in-
ducatur vis illata testibus, coactis ut inter-
sint. Quânto magis, si illatâ sit testato-
ri, coactio ad ingrati & non optati hæredis
institutionem; cùm testandi libertas magis
testatori, quàm testi illata vi minua-
tur. Rationem reddunt; quia testa-
menti factio creatura est Iuris Civilis, &
ab hoc introducta favore decedentium:
quis, seclusâ lege, pro eo tempore, quò
tanquam rebus humanis jam exempti ul-
tius rei dominium & jus non amplius ha-

beat, de rebus suis disponere non vale-
rent, ut *n. 10.* est dictum. Jus autem
sive lex Civilis testamento metu extorto
non assistit; cùm ei solùm assistat, quan-
do ipsius assistentia favorabilis & utilis
est testatori, cui testamenti metu extortum
valor minus quàm nullitas favorabilis &
utilis est; cùm, si id valeat, hæredem in-
gratum, scilicet testamento coactò extor-
tum: si autem irritum sit, ab intestato
venientem, aut aliò liberè ac sponte antè
conditò testamento electum hæredem
consequatur. Quare ne; quod ejus fa-
vore constitutum est, ad ejus læsionem
inventum videatur, contra *l. Quod favore*
6. C. de LL. & Reg. Quod ob gratiam 61.
in 6. illata vi ab invito testatore extortum
testamentum pro valido habendum non est.

Confirmantur ista; quia testamen-
tum pendere nequit à voluntate & arbi-
trio alieno, *l. Illa 32. ff. de Hæred. instit.*
Ergo multò minus à voluntate hæredis, *l.*
Senatus 43. S. 3. ff. de Legat. 3. præser-
tim, sui institutionem gravi & injusto me-
tu extorquentis ab invito.

Ex his facilè refelluntur allegata pro
valore; quia imprimis coactâ voluntate
volumus quidem, at non, quod nobis est
gratum, optamus: testator autem gra-
tum & optatum hæredem posse habere
debet. Deinde; quia *l. 1. cit.* Prætor
restitutionem pollicetur adversus id,
Quod gestum est: quæ verba non pertinent
ad hæredis institutionem & jus testandi,
l. Verba 20. ff. de V. S. quando enim me-
tum passus testator in integrum restitue-
tur? cùm de testamenti rescissione pri-
mum querendum sit post ejus mortem,
à cujus eventu perfectionem primùm su-
mit, *l. Omnium 19. C. de Testament.* De-
mum; quia ab additione hereditatis per-
peram arguitur ad institutionem; cùm illa
inter vivos, ista morte perficiatur: illa
rationem habeat contractûs, non etiam
H h 3 testamen-

- testamentum *l. Verba cit.* ut mirum non sit, illam coactam subsistere, hoc corrumpere, quando metu extortum est ab invito.
49. Dubium est secundò de valore testamenti, ad quod testator inductus est falsis suggestionibus & dolosis persuasionibus, v.g. proximiorum ab intestato venientem, jam mortuum, testatorem gravi injuria affectis, ejus hereditatem contemnere vel non appetere, improbè mentiendò. Quale testamentum perinde, ut quod metu extortum est, esse invalidum, cum Jafone *in l. fin. C. Si quis aliq. test.* docent Barri *Lib. 1. de success. test. Et intest. tit. 9. n. 13. cit.* Haunold. *tract. 6. n. 192.* & Bruneman *in l. fin. ff. Rubr. cit. n. 8. arg. l. fin. cit. ibi, Qui non per vim nec dolum.* Ratio est; quòd hujusmodi suggestiones, mendacia, dolique voluntarium aliquando omnino tollant: plerumque multum minuunt; ut propterea conveniens fuerit, iis obtentas institutiones, perinde ut metu extortas, irritari.
50. Aliud esset, si offensus aut aversus testator blando sermone placatus, vel officiis, suasionibus, precibus, lacrymis & similibus illecebris, cum importunitate, violentia, dolòve non conjunctis, ad institutionem inductus fuisset; cum enim ista testandi libertatem nec tollant nec minuunt, ejusmodi lenociniis sine importunitate, mendaciis, calumniis obtentæ institutiones pro validis habentur *l. fin. cit. ubi Bruneman. n. 1. & 2. cit. Peregrin. n. 26. & Gaill. Observat. 117. n. 4.*
- § 1. Dubium tertio est, an testamentò metu dolòve extortò relicta hæreditas Fisco deferatur: quod cum Bartolo *in l. fin. ff. Rubr. cit. n. 1. cit. Peregrin. n. 8. & 18. & Menochio n. 5.* vult Sententia communis, testamenti vi dolòve obtenti valorem supponens, contra præcedentes duas Resolutiones.
- § 2. Sed his inhaerendum, & cum Jafone
- in l. 1. cit. n. 3. Vasquo cit. §. 17. n. 1. Barri cit. tit. 9. n. 30. & Bruneman in l. 1. cit. n. 5.* ullus hoc casu locus Fisco relinquendus non est; quòd, cum testamenta, quæ quis non sponte, sed metu coactus dolòve deceptus facit, ipso Jure non subsistant, admittendi sint hæredes ab intestato venientes: quos infontes sceleratè alterius factò gravari, iniquum videtur. Cui Opinioni aliquid roboris inde accedit; quòd in dubiis quæstionibus, præfertim de caducis, respondendum est pronuntiandum sit contra Fiscum, *l. 1. C. Theodos. de Advocat. Fisci.*
- Neque patrocinium hac in re Fisco præstant *l. 1. ff. l. 1. C. Rubr. cit.* qua prior, licet apertè locum faciat Fisco, tamen commodò actiones hereditarias solum denegat ei, qui hereditatem captans defunctum testari vel testamentum mutare prohibuit; ejus autem, qui defunctum testari compulit ullam mentionem non facit: posterior verò de isto quidem expressè loquitur, sed in ejusmodi minis pœnam hereditatem Fisco non adjudicat, imò hujus ne verbò quidem communit; ut adeò neutra lex obset, quòd minis testamentis, quæ gravi metu dolòve & importunis sollicitationibus, mendaciis dolosisve persuasionibus alius defuncto extorta sunt, penitus evacuatæ ad successionem hereditariam ab intestato venientes, vel priori testamento scripti hæredes admittantur, & Fisco præferantur.
- Dubium est quartò, de metus dolòve que probatione; cum enim vis, coactio & dolus delicta sint, & in dubio non presumantur, *l. Metum 9. C. de His, quæ met. caus. l. Dolum 6. C. de Dolo & l. Merit 51. ff. Pro socio,* ei, qui testatorem coactum dolòve deceptum allegat, coactivam violentam importunamque sollicitationem, calumniosas suggestiones & do-

solas machinationes alias intervenisse, probandi onus incumbit, Mantica Lib. 2. de Conjectur. ult. volunt. cit. 7. à n. 1. Menoch. Lib. 4. presump. 10. & 11. utrobique n. 1. & Barri cit. tit. 9. n. 12. Quoniam verò metus dolique probatio difficultis per unquam est, cum ex illis testamentum impugnetur, deficientibus probationibus aliis, præsumptiones & conjecturæ, ex circumstantiis desumptæ, in legitime probationis vim admittuntur.

testium personas discernendas sufficienter, præsertim si hæc, institutio vel ejus fauore procurante, ita facta essent: si, nullâ justâ causâ existente, filio prælata est filia, aut filius novercæ natu minor majori, ex alia matre defuncta procreato; id enim filia instituta dolo, aut fallaciis ac suasionibus novercæ factum, præsumitur, l. Novus est 4. ff. de Inoff. testam. Sc. cit. Menoch. Pres. 12. à n. 3.

ARTICULUS IV.
De Testamento Solenni.

SUMMARIUM.

- 55. Testamentum Veteri triplex :
- 56. Novo Jure duplex, Solenne aut minus solenne,
- 57. Et utrumque vel Scriptum, vel Nuncupativum est.
- 58. Solenne Scriptum exigit septem testes idoneos, simul presentes &c.
- 59. Non admittit Servum, Impuberem, Fæminam, Furiosum, Prodigum,
- 60. Surdum, Mutum, Cæcum, testatoris Hæredem, utriusque Domesticum,
- 61. Et quemcumque lege Intestabilem.
- 62. Totidem testes idoneos &c. exigit Solenne Nuncupativum.
- 63. Testium numero derogatum est Jure Canonico,
- 64. Quod DD. aliqui ubique & in omni Foro :
- 65. Melius alii in territorio Temporalis Papa :
- 66. In Imperio autem Legales solennitates observari volunt,
- 67. Etiam à Clericis, de patrimonio suo testantibus.

68. Jure